

„A magyar erdők óriásai és aggastyánai érdekében”

fordult az erdész-közvéleményhez Illés Nándor 1879-ben, az Erdészeti Lapok 18. számában. „Fölszólítjuk tagtársainkat, szíveskedjenek minden pagonyukban, vagy a vidéken nevezetes fát megmérni, annak korát meghatározni, s a fát körül-ményesen leírni, valamint azt is, mily termőhelyen áll, és mit beszél róla a nép!”

Azóta számtalan hasonló felhívás jelent meg, melyek eredményeképpen különböző listák, kiadványok, albumok jelentek meg. Napjaink talán legismertebb jegyzéke, a soproni egyetem növénytan tanszéke által gondozott – interneten is elérhető – adattár.

Szerkesztőbizottságunk elhatározta, hogy a jövőben alkalmanként bemutattunk a lap hasábjain idős, különleges méretű vagy alakú, esetleg kultúrtörténeti, vagy helyi érdekességet képviselő fákat. Kérjük olvasóinkat, küldjenek be a környékükön fellelhető famatuzsálemekről fotókat, illetve leírásokat a témafelelős Detrich Miklósnak!

Indításként bemutatunk egy somogyi fát, mely ugyan már nem él, de ma is szí-

lárdan áll a helyén. Csákszög-pusztától Ötvöskónyi határáig, az egykori Széchenyi birtokon, valaha kiterjedt halastófűzér húzódott. A törendszer gátjain, va-

lamint a tavakat összekötő, különböző rendeltetésű csatornák partjain kocsányos tölgyes sor volt telepítve. A tavak már rég kiszáradtak, területüket beerdősítették. A még meglévő öreg tölgyek feltehetően több száz évvel idősebbek a környező állománynál.

A képen látható, holtában is lenyűgöző megjelenésű matuzsálem 1991-ben száradt ki. A több mint egy évtized során kérge és a szíjács elkorhadt, lehullott, de mellmagassági körkerülete még így is 590 cm. A képen Domján Gábor nyugdíjas erdésztechnikus mutatja a jó tíz centiméter vastag kéregdarabot. Ezzel, valamint a feltehetően 3 – 4 centis szíjáccsal együtt életében a fa kerülete meghaladhatta a 670 centimétert is.

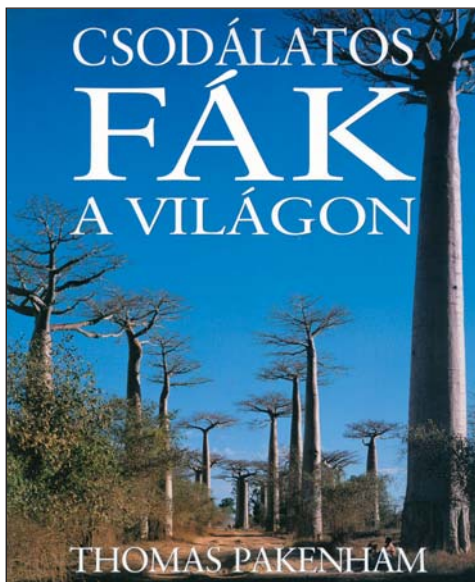
A fának erdészettörténeti jelentősége is van. A környékbeli öregek „pados fa” néven ismerik, mivel valaha pad volt köré ácsolva, és az egykori tulajdonos, gróf Széchenyi Bertalan – aki 1922 és 25 között az OEE elnöki tisztségét töltötte be – kedvenc pihenőhelye volt.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

Thomas Pakenham: Csodálatos fák a világon. – Kossuth Kiadó, Budapest, 2003, 192 oldal

Különös ember Thomas Pakenham. Ír történészként Dél-Afrika történetével foglalkozik, s e témakörben több sikeres könyve jelent meg. Ugyanakkor az Ír Favédő Társaság elnöke is egyben, s 1996-ban megjelentette „Találkozás szép fákkal” című könyvét, mely nemzetközi visszhangra talált. E könyv megírására az készítette a történelmet, hogy az írországi szülői ház parkjában álló 200 éves bükkfák legtermetesebb egyedét, egy öttörzsű fát a karácsonykor pusztító vihar romba döntötte. Ez az omolvány a mai napig ott hever a parkban, öt törzse szétterpesztett ujjként markol a földbe, s inkább önma-ga emlékműve, mint holttetem. A család a mai napig úgy gyászolja, mint egy közeli hozzátartozót. Ebben a könyvben 60 brit és ír fát és facsoport mutat be, amelyeket megragadó egyéniségük miatt választott ki. A hasonló címen készült televíziós sorozatot napjainkban is lehet látni bizonyos csatornákon.

A mostani könyv összeállítását az előző sikere motiválta. A kiadó lehetővé tette, hogy Pakenham bebarangolja a világot, s négy éven keresztül gyűjtse annak az újabb, most már Nagybritannia és Írország határain kívül eső, 60 fának adatait,

melyek a „Csodálatos fák a világon” c. könyv gerincét képezik. Az első kötethez hasonlóan ez a mű sem hagyományos botanikai ismertető. Tartalmát a fák személysége szerint rendezte el, így óriásfákkal és törpefákkal, matuzsálemekkel, mesebeli és veszélyeztetett fákkal egyaránt találkozunk. Sok közülük már eddig is hírnéknek örvendett, rekordokat döntöttek kerületükkel, magasságukkal, tömegükkel vagy korukkal, míg másokról csak most szerez tudomást a világ.

A szerző, akiben a 19. századi felfedezők szelleme bujkál, 15 kilós (!) állványos Linhof fényképezőgéppel csodálatos fotókon örökítette meg kedvenceit. Képei több mint lenyűgözőek. A fákról írott bemutatások pedig több mint száraz leírások.

Mai világunkban, amikor az ipari nyersanyagot, a tüzelőt, a szén-dioxidot megkötő objektumot kell elsősorban a fában látnunk, valami teljesen mást közvetít nekünk ez a könyv. Megtanít arra, hogy a Föld e különös és sajátos teremtményeihez tisztelettel és alázattal kell közelíteni. Megtanít arra, hogy a fákból gyönyörködni és örömet lelteni is lehet.

Dr. Bartha Dénes